

Grau en Antropologia Social i Cultural

GUIA DOCENT 2013-14

Codi assignatura: 101278

**Nom assignatura: Conceptes bàsics. Perspectives
antropològiques sobre diferència i desigualtat**

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Conceptes Bàsics. Perspectives antropològiques sobre diferència i desigualtat
Codi	101278
Crèdits ECTS	6 ECTS
Curs i període en el que s'imparteix	1er. / primer semestre
Horari	(link a la pàgina web del centre o titulació)
Lloc on s'imparteix	Facultat o Escola (l'aula apareixerà als horaris)
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Montserrat Clua i Fainé
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-209
Telèfon (*)	93 586 83 18
e-mail	Montserrat.clua@uab.cat
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Montserrat Clua i Fainé
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-209
Telèfon (*)	93 586 83 18
e-mail	Montserrat.clua@uab.cat
Horari de tutories	

(Afegiu tants camps com sigui necessari)

(*) camps optatius

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

Aquesta assignatura no té prerequisits.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

“Conceptes bàsics. Perspectives antropològiques sobre diferència i desigualtat” és una assignatura de 6ECTS considerada de Formació Bàsica, programada a la UAB per al primer curs dels estudis de Grau d'Antropologia social i cultural.

L'objectiu de l'assignatura és oferir una primera aproximació als conceptes bàsics de la disciplina i a la perspectiva antropològica d'anàlisi, basada en l'afirmació de l'existència d'una humanitat compartida i alhora diversa. Es tracta d'una panoràmica general dels principals conceptes de l'antropologia social i cultural posant l'accent sobre els mecanismes de construcció de les diferències i desigualtats.

Es tracta d'il·lustrar etnogràficament la diversitat cultural humana, discutir conceptes i explicacions teòriques sobre la mateixa, abordar alguns textos d'autors clau –tant clàssics com contemporanis– i reflexionar críticament al voltant de l'estudi científic de les diferències socioculturals i de la construcció de la desigualtat, així com desenvolupar perspectives crítiques per a construir una convivència igualitària.

Aquesta assignatura ofereix, a través de cinc temes, una visió introductòria a l'antropologia com a disciplina, a la construcció sociocultural de les diferències i a alguns dels conceptes bàsics que es van elaborar des de la disciplina per tal d'entendre-les i analitzar-les, com la raça, la cultura, l'ètnia, la nació, etc. En una segona fase, es presenten els mecanismes que construeixen desigualtats a partir de les diferències. Finalment pretén també aproximar-se a una forma de mirar i analitzar el món sense caure en plantejaments simplistes i en postures excloents o reduccionistes per a l'explicació de les societats i les cultures humanes.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

A1. Demostrar que coneix i comprèn la història de la teoria antropològica i al gènesi dels seus conceptes bàsics.

Resultats d'aprenentatge

Competència

A5. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i la seva gènesi per evitar les projeccions etnocèntriques.

Resultats d'aprenentatge

Competència

C1. Aplicar els conceptes bàsics de l'Antropologia Social i Cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.

Resultats d'aprenentatge

Competència

T1. Buscar, seleccionar i gestionar de manera autònoma tant en fonts estructurades com en informació distribuïda a la xarxa. Saber utilitzar de forma experta les possibilitats d'Internet.

Resultats d'aprenentatge

Competència

T4. Reconèixer i posar en pràctica habilitats per al treball en equip com el compromís amb el mateix, la col·laboració, la capacitat de resoldre problemes.

Resultats d'aprenentatge

Competència

T7. Organitzar el temps i els propis recursos per al treball: dissenyar plans amb l'establiment de prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.

Resultats d'aprenentatge

6.- Continguts de l'assignatura

Objectiu general: L'objectiu de l'assignatura és oferir una primera aproximació als conceptes bàsics de la disciplina i a la perspectiva antropològica d'anàlisi, basada en l'afirmació de l'existència d'una humanitat compartida i alhora diversa.

Es tracta d'il·lustrar etnogràficament la diversitat cultural humana i de conèixer les formes com socialment i des de la disciplina antropològica s'han construït conceptes i explicacions sobre la realitat social i la diversitat cultural. El curs oferirà una panoràmica general de l'antropologia com a disciplina i la manera com des d'aquesta s'ha plantejat l'anàlisi de la diversitat cultural, fent referència als principals conceptes utilitzats i als autors i textos fonamentals.

Temari:

TEMA1. Introducció

La realitat social i la seva interpretació. Perspectives adoptades en els orígens de les ciències socials: Marx, Durkheim i Weber.

Paradigmes sobre la diversitat humana: naturalesa i cultura.

TEMA 2. Aproximació històrica a l'Antropologia

Antecedents: el concepte d'alteritat en la història occidental. El sorgiment de l'antropologia acadèmica. L'antropologia en el camp de les ciències humanes i socials. Objecte, mètode i tècniques antropològiques. L'etnografia i el treball de camp. Perspectives *emic* i *etic*.

TEMA 3. La diversitat cultural

Cultura i altres conceptes relacionats: enculturació, etnocentrisme, relativisme, aculturació, assimilació, integració, sincretisme, mestissatge, interculturalitat, multiculturalitat.

TEMA 4. Diferència i desigualtat

Paradigmes per explicar les diferències: el paradigma naturalista vs. el paradigma culturalista. Raça i ètnia. Sexe i Gènere.

Processos històrics, sistemes de poder i relacions *intragrupals* (de classe, de gènere, d'edat) i *intergrupals* (interètniques). Construcció social i simbòlica de les desigualtats. Discursos d'inclusió/exclusió: racisme, xenofòbia, masclisme, homofòbia, nacionalisme...

7.- Metodologia docent i activitats formatives

(metodologia docent)

- **Classes teòriques i pràctiques dirigides pel professorat:** classes magistrals amb suport TIC, visionat i discussió de documentals etnogràfics, discussió de textos i debat en grup dins i fora de l'aula.
- **Cerca de documentació, lectura i discussió de textos i redacció de treballs:** definició de paraules clau; estratègies de recerca i bases de dades bibliogràfiques; lectura comprensiva de textos; elaboració de recensions, assajos crítics individuals i en grup i altres treballs escrits a partir d'una guia per a la seva realització.
- **Estudi individual:** realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums dels materials treballats a classe i a través de les lectures i treball de recerca autònom.
- **Avaluació:** realització de proves escrites individuals o en grup.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes teòriques i pràctiques	42h	
Prova escrita	2h	
Visionat i discussió de documentals	4h	

Supervisades

Tutories individuals	10h	
Tutories treball en grup	12h	

Autònomes

Lectures	30	
Cerca d'informació	10	
Treball en grup	20	
Estudi personal	20	

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

Es tracta d'una assignatura amb avaluació contínua i progressiva. La nota final de curs serà la suma de l'avaluació realitzada a través de 5 mòduls d'exercicis diferents. Caldrà treure una nota mínima de 4.5 en cada mòdul perquè faci mitjana amb la resta de notes:

Mòdul de proves escrites (40% de la nota final). Es realitzarà un examen escrit individual sobre el temari treballat a classe i les lectures obligatòries.

Mòdul de lliurament de treballs (10% de la nota final). Es realitzarà un treball en grup de 3 persones sobre els pares de les ciències socials (Marx, Durkheim i Weber). **La presentació del treball implica el compromís amb l'assignatura.**

Mòdul de lliurament de treballs (25% de la nota final). Es realitzarà un treball en grup de 3 persones a partir de la lectura d'una etnografia a escollir entre el llistat proposat a la bibliografia.

Mòdul d'avaluació de les lectures obligatòries (15% de la nota final) Es farà una lectura obligatòria de 4 textos que serà avaluada a través d'un exercici individual (responent una pregunta específica per a cada text) i una activitat de discussió en grup classe a l'aula. És a dir, s'avaluarà tant l'exercici lliurat com la participació en la discussió. Només s'avaluaran els exercicis que hagin estat lliurats a l'aula presencialment el dia i hora de la discussió. Això significa que no s'acceptaran exercicis deixats a la bústia, enviats per email o lliurats a la professora fora del dia i hora de la discussió.

La pregunta específica per a cada text, així com la data definitiva de lliurament de l'exercici i discussió a l'aula seran notificats uns dies abans a l'aula i també en el Campus Virtual.

Mòdul de participació (10% de la nota final). Es faran un seguit de visionats de films a l'aula i d'activitats de debat, dins de l'aula i a través de l'espai de Fòrum del Campus Virtual (moodle), que seran avaluats específicament. Així mateix, cada estudiant haurà de presentar una pregunta tipus test (amb la seva resposta correcta) d'algun dels conceptes treballats en cada un dels 4 grans temes de l'assignatura; és a dir, en total cada estudiant realitzarà 4 preguntes. Aquestes preguntes s'aniran penjant en un Qüestionari que estarà disponible en el Campus Virtual per a l'aprenentatge i autotest dels estudiants. Si la pregunta és massa fàcil o és repetida d'un altre company/a, se n'haurà de fer una altra.

Mòdul de participació voluntària (màxim un 10% de la nota final) Aquella persona que ho desitgi, pot fer un treball voluntari per pujar nota o per compensar la seva baixa participació en el curs a partir de la lectura de la novel·la de Pearl S. Buck: *La buena tierra*.

Definició de “no presentat”: Es considerarà que un/a alumne/a no es presenta a avaluació si no lliura el primer treball en grup sobre els pares de les Ciències Socials.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Entrega de treballs individuals i/o de grup (50%)	22h	
Participació en discussions de grup i activitats dins i fora de l'aula (10%)	20h	
Proves escrites (40%)	2h	

9- Bibliografia i enllaços web

MONOGRAFIES PER A ESCOLLIR:

BENEDICT, Ruth (1974[1946]). *El crisantemo y la espada. Patrones de la cultura japonesa*. Madrid, Alianza.

CLASTRES, Pierre (2001[1972]). *Crónica de los indios guayaquis*, Barcelona, Altafulla.

KROEBER, Theodora (1992[1964]). *Ishi. El último de la tribu*, Barcelona: Antoni Bosch ed.

MALLART, Lluís (2009) *Sóc fill dels evuzok*, Barcelona, La Campana.

MEAD, Margaret (1990[1939]). *Adolescencia y cultura en Samoa*, Barcelona: Paidós.

MIDDLETON, John (1984). *Los Lugbara de Uganda*, Bellaterra: Servicio de Publicaciones de la Universitat Autònoma de Barcelona.

SAN ROMAN, T. (1997). *La diferencia inquietante. Viejas y nuevas estrategias culturales de los gitanos*, Siglo XXI.

SILBERBAUER, George (1983). *Cazadores del desierto: cazadores y hábitat en el desierto de Kalahari*. Barcelona: Mitre. (versió en pdf a internet)

TURNBULL, Colin (1984[1961]). *Los pigmeos, el pueblo de la selva*, Barcelona, Javier Vergara ediciones.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

ENCICLOPÈDIES D'ANTROPOLOGIA:

International Encyclopedia of the Social Sciences [In DMS Watson] Versió en castellà

Bonte, P. & Izard, M. (1991), *Diccionario de etnología y antropología*

Barnard, Alan and Jonathan Spencer (eds), *Encyclopedia of Social Anthropology*

Ingold, Tim (ed), *Companion Encyclopedia of Anthropology*

Tilley, C. et.al., *Handbook of Material Culture* (2006)
AADD (1993), *Diccionari d'Antropologia*. Barcelona, TERMCAT.

MANUALS DE REFERÈNCIA:

AUGÉ M., COLLEYN J.-P. (2005), *Qué es la antropología*. Barcelona, Paidós.
BESTARD, J. CONTRERAS, J. (1987), *Bárbaros, paganos, salvajes y primitivos. Una introducción a la Antropología*. Barcelona, Barcanova.
BOHANNAN, Paul. (1996), *Para raros, nosotros: introducción a la antropología cultural*, Madrid, Ediciones Akal.
BOHANNAN, P. y GLAZER, M. (eds.) (1992), *Antropología: lecturas*. Madrid: McGraw-Hill.
BOIVIN, M. , A. ROSATO Y V. ARRIBAS (1998), *Constructores de Otredad. Una introducción a la Antropología Social y Cultural*, Buenos Aires: Eudeba
DÍAZ DE RADA, A. (2010), *Cultura, antropología y otras tonterías*, Madrid, Editorial Trotta.
EMBER, C. R. y EMBER, M. (2004), *Antropología cultural*. Madrid: Prentice Hall.
FERRÁNDIZ, F. (2011), *Etnografías contemporáneas. Anclajes, métodos y claves para el futuro*, Barcelona, Anthropos editorial.
FRIGOLÉ, J. (et alt.), *Antropología Social*, Barcelona, Edicions Proa, 1995.
HARRIS, Marvin (2004), *Introducción a la Antropología General*. Madrid, Alianza Editorial.
HARRIS, M. (1999), *El desarrollo de la teoría antropológica: historia de las teorías de la cultura*. Madrid, Siglo XXI.
KOTTAK, C.P. (2002), *Antropología cultural. Espejo para la humanidad*, Madrid. McGraw & Hill.
LISÓN C. (ed.) (2007), *Introducción a la Antropología Social y Cultural. Teoría, método y práctica*. Madrid, Akal.
LLOBERA, J. R. (1999), *Manual d'antropologia social: estructura i evolució de les societats humanes*. Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya: Pòrtic, Barcelona.
PEACOCK, J.L. (1989), *El enfoque de la Antropología*. Barcelona, Herder.
PUJADAS, J.J. (2004), *Etnografía*, Barcelona, Editorial UOC.

OBRES DE CONSULTA PER TEMES:

APPADURAI, A (1996), *Modernity at large. Cultural dimensions of globality*. London, Routledge.
AUGE, M. (1995), *Hacia una antropología de los mundos contemporáneos*. Barcelona: Gedisa.
BARAÑANO, A.; GARCÍA, J. L.; CÁTEDRA, M.; DEVILLARD, M. J. (eds.) (2007), *Diccionario de relaciones interculturales*. Madrid: Editorial Complutense.
BARTH, F. (ed.), *Los grupos étnicos y sus fronteras*, México: F.C.E., 1969.
CAVALLI SFORZA, L.; CAVALLI SFORZA, F. (1994), *Quiénes somos. Historia de la diversidad humana*. Barcelona, Crítica.

- DESCOLA, P. (2010), *Diversité des natures, diversité des cultures*, París: Bayard Editions.
- DOUGLAS, Mary (1966), *Purity and Danger*.
- FEIXA, C (1998), *De jóvenes bandas y tribus*, Barcelona Anagrama
- GEERTZ, C (1987), *La interpretación de las culturas*, Barcelona, Gedisa
- GENNEP, Arnold van (1960 [1909]), *Rites of Passage*, Routledge, London.
- GLEDHILL, J (2000), *El poder y sus disfraces*. Edicions Bellaterra.
- GELLNER, E. (1988), *Naciones y nacionalismo*, Madrid: Alianza.
- Globalització, cultura i localitat. *Revista d'etnologia de Catalunya*, nº 30, 2007.
Disponible a: [<http://www.raco.cat/index.php/RevistaEtnologia/issue/view/6083>]
- GODELIER, M. (2009), *Communauté, Société, Culture; Trois clés pour comprendre les identités en conflits*, París: CNRS Editions.
- GONZALEZ ECHEVARRIA, Aurora. (1994), *Teorías de parentesco. Nuevas aproximaciones*, Eudema, Madrid.
- KAHN, J.S. (1975), *El concepto de cultura. Textos fundamentales*, Barcelona, Anagrama.
- KUPER, A (1971), *Antropología y antropólogos*. Barcelona, Anagrama
- KUPER, A (2001), *Cultura. La versión de los antropólogos*. Paidós, Barcelona.
- LEAKEY, R.; LEWIN, R. (1994), *Nuestros orígenes*. Barcelona, Crítica.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1961), *El racismo ante la ciencia moderna*, Testimonio científico de la UNESCO, Vizcaya: Ediciones Liber.
- LEVI-STRAUSS, C. (1987), *Antropología Estructural*, Barcelona, Paidós.
- LEWELLEN, T. (2009), *Introducción a la Antropología Política*. Edicions Bellaterra, Barcelona.
- LLOBERA, J.R. (Ed.), *La antropología como ciencia*. Barcelona, Anagrama.
- KOTTAK, C.P. (1997), *Antropología cultural. Espejo para la humanidad*, Madrid: McGraw-Hill.
- MAALOUF, A. (1999), *Les identitats que maten*, Barcelona: Edicions la Campana.
- MALLART, Ll. (2001), *Okupes a l'Àfrica*, Barcelona: La campana.
- MARTÍNEZ MAURI, M. (coord.), *Identitats ambivalents a debat*, Quaderns de l'ICA, nº25, 2010.
- PUJADAS, J.J. (1993), *Etnicidad. Identidad cultural de los pueblos*, Madrid: Eudema.
- RAMIREZ-GOICOCHEA, E. (2007), *Etnicidad, identidad y migraciones. Teorías, conceptos y experiencias*, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces.
- RIUS, X. (2011), *Xenofòbia a Catalunya*, Barcelona, Edicions de 1984.
- SAN ROMÁN, T. (1996), *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*, Bellaterra- Madrid: Servei de Publicacions UAB- Tecnos.
- SABATER PI, J. (1978), *El chimpancé y los orígenes de la cultura*. Barcelona, Anthropos.
- SAN ROMÁN, T. (1995), *Los muros de la separación. Ensayo sobre heterofobia y filantropía*, Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.
- SPERBER, D. (1998), *El simbolismo en general*, Barcelona, Anthropos.
- STRANG, V (2009) *What anthropologist do*, Oxford, Berg Publishers Limited
- TODOROV, T. i altres (1988), *Cruce de culturas y mestizaje cultural*. Madrid, Júcar.

- TREE, M. (2010), *Negre de merda. El racisme explicat als blancs*, Barcelona, Columna.
- TURNER, V. (1990), *La selva de los símbolos*, Madrid Siglo XXI.
- WILLIAMS, R. (2000), *Palabras clave: un vocabulario de la cultura y la sociedad*. Buenos Aires, Nueva visión.
- WINCH, P. (1994), *Comprender una sociedad primitiva*, Barcelona, Paidós

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRESENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRESENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRESENTATGE